

ازدیاد رویشی ارقام برجسته درخت کنار *Ziziphus spina christi*

از طریق قلمه و پیوند

عصاره، محمدحسین^۱، فرزاد صباغزاده^۲ و عبدالرحمن مرید^۳

۱ عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع و ۲ کارشناسان مرکز تحقیقات

کشاورزی و منابع طبیعی استان خوزستان

درخت همیشه سبز کنار *Ziziphus spina christi* از خانواده *Rhamnaceae* در نواحی گرم جنوبی کشور به صورت خودرو رشد می‌نماید، و به علت نیاز به شرایط محیطی خاص، در بسیاری از مناطق کشور وجود نداشته و بدین جهت ناشناخته مانده است. میوه کنار مصرف خوراکی داشته و مقدار قابل توجه مواد غذایی میوه، زمینه معرفی آن را به عنوان یک گونه باغی فراهم نموده است. به شرط آنکه کارهای اصلاحی مناسبی روی آن انجام گیرد. یکی از موانع موجود در راه اصلاح این درخت، ازدیاد بذری آن است که با توجه به دگرگشتن بودن گونه‌های جنس *Ziziphus*، تغییرپذیری ژنتیکی وسیعی را باعث شده است. برای برطرف شدن این مشکل، نیاز به بررسی روش‌های ازدیاد رویشی مناسب می‌باشد تا با استفاده از آن به حفظ خصوصیات برتر اقدام گردد. از میان روشهای ازدیاد رویشی، کشت قلمه ساقه چوب سخت و انجام عملیات پیوند جوانه مورد بررسی قرار گرفت. بدین منظور در طی دو آزمایش جداگانه درصد تشکیل گیاه کامل از طریق کشت قلمه ساقه و نیز درصد موفقیت پیوند در عملیات پیوند جوانه شکمی مورد مطالعه قرار گرفت. در آزمایش اول، قلمه‌های سه رقم کنار به نام‌های پاکستانی، بغدادی و کنده‌ای تحت سه قطر مختلف قلمه، یعنی قطر قلمه بیش از ۱۶ میلی‌متر، قطر قلمه بین ۸ و ۱۶ میلی‌متر و قطر قلمه کوچکتر از ۸ میلی‌متر، در دو بستر کاشت ماسه و ورمیکولایت و در سه تکرار در قالب طرح کرت‌های خرد شده کشت و میزان ریشه‌زایی و تشکیل گیاه کامل در قلمه‌ها مورد بررسی قرار گرفت. در رقم پاکستانی هیچ یک از اختلاف‌ها معنی‌دار نبود اما برتری نسبی با قطر قلمه بیش از ۱۶ میلی‌متر در بستر ورمیکولایت، با ۲۲/۲۴٪ موفقیت بود. در رقم کنده‌ای تفاوت‌ها در نوع بستر با برتری ماسه و در اثر متقابل بستر و قطر قلمه با برتری قطر قلمه بیش از ۱۶ میلی‌متر در

بستر ماسه، با ۲۳/۳۳٪ موفقیت معنی‌دار شد. در آزمایش دوم، روش پیوند جوانه شکمی روی کنار رقم بی هسته مورد مطالعه قرار گرفت. بدین ترتیب که در ۸ تاریخ (بهار در ۳ تاریخ ۲۰ و ۲۷ فروردین و ۹ اردیبهشت و در پاییز در ۵ تاریخ ۱۷، ۲۲ و ۲۷ مهر و یکم و ۱۶ آبان در قالب طرح کاملاً تصادفی عملیات پیوند جوانه شکمی به گونه‌ای انجام پذیرفت که پیوندک از کنار بی هسته تأمین شده و از نهال‌های بذری کنار معمولی نیز به عنوان پایه استفاده گردید. نتایج حاکی از برتری معنی‌دار تاریخ ۲۲ مهر ماه نسبت به سایر تاریخ‌های انجام عملیات پیوند بود. درصد پیوندهای موفقیت‌آمیز در این تاریخ ۸۰٪ بود، در حالی که قبل و بعد از تاریخ مذکور درصد موفقیت پیوند کاهش یافت.